

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo sukuriama demokratijos ir žmogaus teisių rėmimo visame pasaulyje finansavimo priemonė

(COM(2011) 844 final – 2011/0412 (COD))

(2013/C 11/17)

Pagrindinis pranešėjas **Giuseppe Antonio Maria IULIANO**

Taryba, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, 2012 m. liepos 25 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo sukuriama demokratijos ir žmogaus teisių rėmimo visame pasaulyje finansavimo priemonė

COM(2011) 844 – 2011/0412 (COD).

Komiteto biuras 2012 m. rugsėjo 17 d. pavedė Išorės santykių skyriui atlikti Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, atsižvelgdamas į tai, kad darbas skubus (Darbo tvarkos taisyklių 59 straipsnis), savo 484-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2012 m. lapkričio 14–15 d. (lapkričio 15 d. posėdis), pagrindiniu pranešėju paskyrė Giuseppe Antonio Maria Iuliano ir priėmė šią nuomonę 152 nariams balsavus už, 2 – prieš ir 3 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 EESRK palankiai vertina platų teisių spektrą apimančius Europos Parlamento pakeitimus, kuriuose ypač pabrėžiami lyčių klausimai, migrantų teisės, būtinybė užtikrinti žmonių su negalia įtrauktį ir mažumų teisės.

1.2 EESRK pritaria nuomonei, kad sprendama žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių bei jų nedalomumo klausimus Europos Sąjunga turėtų laikytis holistinio požiūrio⁽¹⁾. Todėl EESRK ragina daugiau dėmesio skirti ekonominėms, socialinėms ir kultūrinėms teisėms; šiandien, siekiant demokratinio vystymosi, kaip niekada svarbi Tarptautinės darbo organizacijos (TDO) konvencijose įtvirtinta darbo standartų apsauga.

1.3 EESRK pritaria tam, kad į reglamento taikymo sritį reikia įtraukti ir teisę į darbą ir į teisingas ir tinkamas darbo sąlygas, taip pat teisę steigti profesines sąjungas ir į jas burtis, ir mano, kad taip remiami pagrindiniai darbo standartai ir įmonių socialinė atsakomybė⁽²⁾. Kalbant apie pastarąjį teiginį, reikėtų aiškios nuorodos į JT verslo ir žmogaus teisių pagrindinius principus⁽³⁾. EESRK taip pat pritaria, kad reikia remti teisę į nevaržomą verslą.

1.4 Šiuo pagrindu ir pasisakydamas už tarptautinių darbo standartų įgyvendinimą, Komitetas siūlo reglamente aiškiai

paminėti asociacijų laisvę ir teisę vesti kolektyvines derybas, taip pat paremti socialiniame dialoge dalyvaujančius socialinius partnerius.

1.5 EESRK palankiai vertina tai, kad daugiau dėmesio skiriama nepriklausomos pilietinės visuomenės formavimuisi, ir mano, kad tai prisidės prie demokratizavimo ir gero valdymo procesų, taip pat padės pagerinti atskaitomybę šalies viduje⁽⁴⁾. Todėl šiame reglamente pirmenybę ir paramą (nacionaliniu, regionų ir tarptautiniu lygmeniu) reikėtų teikti pilietinės visuomenės organizacijoms (PVO) ir, be kita ko, numatyti tiesioginių jų dalyvavimą programavimo proceso metu vykstančiame politiniame dialoge⁽⁵⁾.

1.6 EESRK pritaria, kad reikia stiprinti ES delegacijų šalyse partnerėse gebėjimus, nes šioms delegacijoms vis dažniau reikia atitinkamų profesinių žinių žmogaus teisių ir demokratijos rėmimo srityse, taip pat išmanyti pilietinės visuomenės raidos procesus⁽⁶⁾. Be to, delegacijoms teks labai svarbus vaidmuo užtikrinti šios priemonės ir kitų ES išorės santykių priemonių (vystomojo bendradarbiavimo finansinės priemonės, Europos plėtros fondo ir kitų) nuoseklumą nacionaliniu lygmeniu pilietinei visuomenei teikiamos paramos atžvilgiu.

1.7 EESRK pritaria, kad reikia lankstesnių procedūrų, kurios turėtų būti pakankamai prieinamos paramos gavėjams ir padėtų sumažinti administracinę naštą (ypač nepaprastosios padėties atvejais)⁽⁷⁾.

⁽¹⁾ Žr. Europos Parlamento derybinę poziciją dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo sukuriama demokratijos ir žmogaus teisių rėmimo visame pasaulyje finansavimo priemonė (pranešėjas Alexander Graf Lambsdorff) 6 dalį.

⁽²⁾ Žr. EP derybinės pozicijos 2 straipsnio b dalies ix punktą.

⁽³⁾ <http://www.ohchr.org/documents/issues/business/A.HRC.17.31.pdf>.

⁽⁴⁾ Žr. EP derybinės pozicijos 9 dalį.

⁽⁵⁾ Žr. EP derybinės pozicijos 11 dalies a punktą.

⁽⁶⁾ Žr. EP derybinės pozicijos 15 dalies a punktą.

⁽⁷⁾ Žr. EP derybinės pozicijos 16 dalies d punktą.

1.8 Galiausiai, EESRK dar kartą prašo sudaryti jam galimybę dalyvauti ir šios priemonės programavimo procese, ypač metinės ir daugiametės strategijos programavimo ir laikotarpio vidurio peržiūros ir vertinimų procesuose.

2. Padėties apžvalga

2.1 Gavęs Tarybos prašymą, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas (EESRK) parengė šią nuomonę dėl Europos Komisijos pasiūlymo dėl *Reglamento, kuriuo sukuriama demokratijos ir žmogaus teisių rėmimo visame pasaulyje finansavimo priemonė* ⁽⁸⁾.

2.2 Pasiūlymas pagal bendro sprendimo procedūrą šiuo metu svarstomas (pirmasis svarstymas) Europos Parlamente ⁽⁹⁾.

2.3 EP jau yra pasiūlęs įvairių su šiuo dokumentu susijusių pakeitimų, dėl kurių EP ir Taryba dar turės derėtis. Siūlomą reglamentą numatoma priimti 2013 m., o įsigalioti jis turi nuo 2014 m.

2.4 Šiuo reglamentu norima pakeisti dabartinę teisinę bazę, reglamentuojančią Europos demokratijos ir žmogaus teisių rėmimo priemonę ⁽¹⁰⁾ – specialią ES finansavimo priemonę, kuria remiama žmogaus teisių ir demokratijos rėmimo veikla trečiojoje šalyse.

2.5 EESRK ši klausimą yra neseniai svarstęs, o 2009 m. savo iniciatyva priėmė nuomonę dėl Europos demokratijos ir žmogaus teisių rėmimo priemonės ⁽¹¹⁾, kurioje apžvelgė, kaip priemonė taikoma, ir pateikė konkrečių rekomendacijų.

2.6 Šioje nuomonėje, remdamasis savo ankstesnėmis rekomendacijomis ir neseniai Europos Parlamento pateiktais pakeitimais, EESRK pateikia naujų pasiūlymų dėl siūlomo reglamento.

3. Papildomos pastabos

3.1 Kaip ir ankstesnėje, taip ir šioje nuomonėje ⁽¹²⁾, EESRK pabrėžia, kad Europos Sąjungos politikoje – apskritai ir naudojant turimas specialios paskirties priemones (tokias kaip ši naujoji priemonė demokratijai ir žmogaus teisėms remti) – reikėtų daugiau dėmesio skirti ekonominėms, socialinėms ir kultūrinėms teisėms. Būtent ekonominės, socialinės ir kultūrinės teisės dažnai gali tapti išeities tašku, galinčiu vėliau padėti remti

pilietines ir politines teises. Europos Komisijos teigimu ⁽¹³⁾, globalizacija ir neseni Arabų pavasario įvykiai rodo, kad norint visapusiškai remti žmogaus teises, reikia įveikti nelygybę, diskriminaciją ir išnaudojimą. Todėl kaip niekada didelę reikšmę šiuo atveju įgyja TDO konvencijose įtvirtinta darbo teisių ir visų kitų susijusių teisių apsauga. Šiuo pagrindu ir pasisakydamas už tarptautinių darbo standartų įgyvendinimą ⁽¹⁴⁾, Komitetas siūlo šiame reglamente aiškiai paminėti asociacijų laisvę ir teisę vesti kolektyvines derybas, taip pat remti socialiniame dialoge ⁽¹⁵⁾ dalyvaujančius socialinius partnerius. Tuo pat metu EESRK pabrėžia, kad labai svarbu remti teisę į nevaržomą verslą, nes tai yra vienas pagrindinių ekonominių ir socialinių teisių principų.

3.2 EESRK labai vertina šią specialios paskirties priemonę, nes ji yra nepriklausoma ir todėl labai svarbi norint išsaugoti pilietinės visuomenės organizacijų autonomiją ir iniciatyvos teisę sprendžiant žmogaus teisių pažeidimus ir remiant bei saugant tikrąją demokratiją. Europos Komisija savo neseniai paskelbtame komunikate „Demokratijos ir tvaraus vystymosi ištakos. ES bendradarbiavimas su pilietinės visuomenės organizacijomis išorės santykių srityje“ ⁽¹⁶⁾ teisingai pastebi: „Turinti teisių pilietinė visuomenė yra labai svarbi bet kokios demokratinės sistemos dalis ir pati savaime yra vertybė.“ Ji yra pliuralizmo išraiška ir jį skatina, ji gali padėti formuoti veiksmingesnę politiką, skatinti teisingą ir tvarų vystymąsi ir integracinį augimą. Pilietinei visuomenei tenka svarbus taikos skatinimo ir konfliktų sprendimo vaidmuo. Keldamos piliečiams aktualius klausimus, pilietinės visuomenės organizacijos aktyviai dalyvauja visuomeninėje sferoje ir įgyvendina iniciatyvas, kuriomis siekiama skatinti dalyvaujamąją demokratiją. Todėl EESRK ragina šiame reglamente pirmenybę teikti pilietinės visuomenės organizacijų rėmimui ir, pavyzdžiui, numatyti, kad vykstant šios priemonės programavimo procesams pilietinės visuomenės organizacijos reikėtų įtraukti į politinio dialogo struktūras šalies, regiono ir pasauliniu lygmeniu.

3.3 EESRK nurodo, kad reikėtų nuoseklesnės pilietinės visuomenės organizacijų paramos programų sistemos, sujungiančios įvairias ES išorės veiksmų finansavimo priemones, tokias kaip šioje nuomonėje aptariama priemonė, vystomojo bendradarbiavimo finansinė priemonė (geografinės ir specialios paskirties programos) ir Europos plėtros fondas. Todėl raginame

⁽¹³⁾ Bendras komunikatas Europos Parlamentui ir Tarybai „Žmogaus teisės ir demokratija – svarbiausias ES išorės veiksmų elementas. Veiksmingesnio požiūrio formavimas“, COM(2011) 886.

⁽¹⁴⁾ Šiuo atveju norėtume pasakyti, kad socialinis dialogas jau buvo įtrauktas į Europos demokratijos ir žmogaus teisių rėmimo priemonės 2011–2013 m. strateginį dokumentą, o „teisė į taikius susibūrimus ir asociacijas, įskaitant teisę steigti profesines organizacijas ir į jas burtis, taip pat teisė vesti kolektyvines derybas“ buvo įtrauktos į Europos demokratijos ir žmogaus teisių rėmimo priemonės 2011 m. metinį veiksmų planą.

⁽¹⁵⁾ Kaip EESRK jau yra pareiškęs, „socialinis dialogas turėtų būti aiškiai nurodytas kaip vienas iš prioritetų, kadangi tai yra atskira dalyvavimo, atstovavimo ir interesus (šiuo atveju būtent socialinių partnerių, t. y. darbdavių ir darbuotojų) suderinti leidžianti priemonė. Socialinis dialogas tai būdas išsakyti šalių interesus, kuriais remiantis jos pačios gali pasiekti tarpusavio sutarimą. Atstovavimas vienos teisėmis ir pagrindinių demokratijos principų įtvirtinimas neatsiejami nuo socialinio dialogo. Socialinis dialogas tai konkretus įrodymas, kad puoselėjamos saviraiškos ir asociacijų laisvės, kurios, kaip nurodoma reglamente dėl Europos demokratijos ir žmogaus teisių rėmimo priemonės, yra „būtina politinio pliuralizmo ir demokratijos proceso sąlyga““. EESRK nuomonė 53/2009 5.2 dalis.

⁽¹⁶⁾ COM(2012) 492 final.

⁽⁸⁾ COM(2011) 844.

⁽⁹⁾ Žr. Europos Parlamento derybinę.

⁽¹⁰⁾ 2006 m. gruodžio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1889/2006, įsteigiantis demokratijos ir žmogaus teisių rėmimo visame pasaulyje finansavimo priemonę. OL L 386/1, 2006 12 29.

⁽¹¹⁾ Žr. EESRK nuomonę dėl Europos demokratijos ir žmogaus teisių rėmimo priemonių, OL C 182, 2009 8 4, p. 13.

⁽¹²⁾ Žr. EESRK nuomonę, OL C 182, 2009 8 4, p. 13.

atitinkamas institucijas (tokias kaip, Europos išorės veiksmų tarnyba, Vystymosi ir bendradarbiavimo generalinis direktoratas ir valstybės narės) programavimo etapuose sustiprinti tarpusavio koordinavimo mechanizmus. Tai ypač aktualu šalies lygmeniu, kur labai svarbus vaidmuo užtikrinant įvairių PVO rėmimo programų nuoseklumą ir papildomumą turi tekti ES delegacijoms. Todėl EESRK pritaria iniciatyvai šalių lygmeniu parengti *ES gaires dėl bendradarbiavimo su PVO* ⁽¹⁷⁾ ir mano, kad jas parengus būtų aktyviau palaikomas struktūruotas dialogas ir strateginis bendradarbiavimas ir kartu didinamas ES veiksmų nuoseklumas ir poveikis.

3.4 Turint tai omenyje, labai svarbu, kad delegacijos turėtų atitinkamus gebėjimus visavertiškai bendrauti su pilietinės visuomenės organizacijomis, suprasti, kad dalyvių yra labai skirtingų, suvokti konkrečias šių organizacijų funkcijas ir tokiu būdu užtikrinti, kad jų dalyvavimas būtų strategiškesnis. Europos Komisijos komunikate „rekomenduojama reguliari ir dalyvavimu pagrįsta analizė, kuri apimtų įvairius veikėjus ir nacionalinio ir (arba) sektoriaus lygmens tinklus ir forumus“ ⁽¹⁸⁾. EESRK šiam požiūriui visiškai pritaria ir kartoja, kad šalyse reikia remti įtraukias ir skaidrias dialogo struktūras, kuriose dalyvautų nepriklausomos ir reprezentatyvios pilietinės visuomenės organizacijos.

3.5 Galiausiai, EESRK dar kartą prašo sudaryti ir jam galimybę dalyvauti šios priemonės programavimo etape, ypač metinės ir daugiametės strategijos programavimo ir laikotarpio vidurio peržiūros ir vertinimų procesuose. Tokiu būdu Komitetas galėtų pasidalyti savo bendro darbo su trečiųjų šalių pilietinės visuomenės partneriais (ES ir Indijos apskritasis stalas,

Europos ir Viduržemio jūros regionas, AKR šalys, Lotynų Amerika ir kt.), su kuriais jį sieja ypatingi santykiai, rezultatais. Komitetas taip pat norėtų, kad su juo būtų konsultuojamasi, kai bus atliekama šios priemonės laikotarpio vidurio peržiūra ir vertinimai.

3.6 EESRK šiame procese norėtų atlikti aktyvų vaidmenį, nes turi sukaupęs tam reikiamos patirties ir turi savo patariamuosius „tinklus“ (palaiko ryšius su daugelio pasaulio šalių aktyviais ir reprezentatyviais ekonominiais ir socialiniais partneriais bei ekonomikos ir socialinių reikalų tarybomis).

3.7 Be to, EESRK pilietinei visuomenei gali būti naudingas ir dalyvaudamas padėties po rinkimų stebėsenoje ir tokiu būdu padėti įtvirtinti demokratines sistemas.

3.8 Prieš trejus metus EESRK įsteigė Europos demokratijos ir žmogaus teisių rėmimo priemonės stebėsenos komitetą, kuriam pavesta: 1) tenkinti skubių konsultacijų dėl naujų procedūrų, susijusių su naujomis finansinėmis priemonėmis, poreikį ir 2) užtikrinti Europos demokratijos ir žmogaus teisių rėmimo priemonės programavimo ir įgyvendinimo stebėseną. Be to, stebėsenos komitetui taip pat buvo pavesta analizuoti ir kitas trečiojioms šalims skirtas ES priemones, taip pat jis veiksmingai bendradarbiavo su Komisija ir Parlamentu. Dabartinis komitetas ateityje galėtų tapti geriau struktūruotu EESRK pakomitečiu ir galėtų bendradarbiauti su įvairiomis trečiųjų šalių PVO rėmimo pagal įvairias ES finansavimo priemones programomis.

2012 m. lapkričio 15 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas*
Staffan NILSSON

⁽¹⁷⁾ Komisijos komunikatas „Demokratijos ir tvaraus vystymosi ištakos. ES bendradarbiavimas su pilietinės visuomenės organizacijomis išorės santykių srityje“, COM(2012) 492 final, p. 9.

⁽¹⁸⁾ COM(2012) 492 final, p. 9.